

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ MEKTEPKE SHEKEMGI HÁM MEKTEP
BILIMLENDIRIWI MINISTRILIGI**

**ÓZBEKSTAN RESPUBLIKASÍ JOQARÍ BILIMLENDIRIW, ILIM HÁM
INNOVACIYALAR MINISTRILIGI**

ÁJINIYAZ ATÍNDAGÍ NÓKIS MÁMLEKETLIK PEDAGOGIKALÍQ INSTITUTÍ

“Tastiyqlayman”
Oqıw isleri boyınsha prorektori
 M. Ibragimov
“ 19 ” 08 2025-jil

**ÁDEBIYATTANÍW TIYKARLARI
PÁNI BOYÍNSHA
SILLABUS
I-kurs**

Bilim tarawı:	100000 – Gumanitar
Tálim tarawı:	110000 – Pedagogika
Tálim baǵdarı:	60110800 – Ana tili hám ádebiyatı (Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı)

Modul/ PÁN SILLABUSÍ
Filologiya fakulteti 60110800 –
Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı tálım
baǵdarı

Pán atı:	Ádebiyattanıw tiykarları
Pán túri:	Májbúriy
Pán kodi:	AdT1104
Jıl:	4
Semestr:	1
Tálım forması:	Kúndizgi
Shınıǵıwlar forması hám semestrǵaajratılǵan saatlar:	120
Lekciya	30
Ámeliy	-
Seminar	30
Óz betinshe jumıs	60
Kredit muǵdarı:	4
Bahalaw forması:	Imtixan
Pán tili:	Qaraqalpaq

Pánniń maqseti (PM)	
PM1	Ádebiyattanıwǵa kirisiw pániniń tiykarǵı maqseti talabalardı kórkem adebiyattıń ulıwmalıq qásiyetlerin, jeke ádebiy shǵarmalardıń ózgesheliklerin, ádebiy jónelistiń tiykarǵı nızamlıqların úyretedi. Ádebiy teoriyalıq kategoriyalarǵa túsiniq beredi. Bul pán qaraqalpaq tili hám ádebiyatı bakalavr tálım baǵdarı qánigelik pánlerinen biri bolıp, onda ádebiyattanıw ilimi hám ádebiyat teoriiyası ilimi, onıń rawajlanıw tariyxı, kórkem shıǵarma haqqındaǵı táliymattı, onı izertlep úyreniwdiń teoriyalıq tiykarları, ózine tán ózgesheliklerin tanıstırıwdan ibarat. Usı kursta talabalar ádebiyattanıwdıń teoriyalıq máseleleri boyınsha keńnen túsiniq beriledi hám de ilimiy kózqarasın qalıplededi.
	Tálım nátiyjeleri (TN)
	Bilimler tárepten:

TN1	Qaraqalpaq tili hám ádebiyatı bakalavr tálim baǵdarı qánigelik pánlerinen biri bolıp, onda ádebiyattanıw ilimi hám ádebiyat teoriyası ilimi, onıń rawajlanıw tariyxı, kórkem shıǵarma haqqındaǵı táliymatti, oni izertlep úyrenedi;
TN2	Kórkem shıǵarmanıń teoriyalıq tiykarları, ózine tán ózgeshelikleri ilimiy jaqtan talqılawdı úyrenedi;
TN3	Kórkem shıǵarmalardı talqılaw hám talqıǵa alıw, teoriyalıq túsiniqlerdi, ádebiy kategoriyalardı biliw haqqında tereń túsiniкке iye;
TN4	Kásiplik izkerlik mashqalaların sheshiw ushın sáykes analiz usılların qollana aladı;
	Kónlikpeler tárepten:
TN5	Keleshektegi kásiplik xızmetinde ádebiyattanıw, qaraqalpaq ádebiyatı tariyxı pánleri boyınsha fundamental bilimge iye boladı;
TN6	ilimiy-izertlew jumısların orınlawda qatnasıwı múmkin.

Pánniń mazmunı	
Shınıǵıwlar forması: lekciya (L)	
L1	Ádebiyat haqqında ilim hám “Ádebiyattanıw tiykarları” kursınıń maqset hám wazıypaları
L2	Ádebiyattanıw iliminiń qalıplesiw tariyxı
L3	Kórkem ádebiyat – kórkem ónerdiń bir túri
L4	Kórkem ádebiyattıń mazmunı hám forması
L5	Kórkem shıǵarmanıń tutaslıǵı. Tema hám ideya
L6	Kórkem obraz
L7	Kórkem obrazdıń túrleri
L8	Kórkem shıǵarmanıń syjeti
L9	Kórkem shıǵarmanıń kompoziciyası
L10	Kórkem shıǵarmanıń tili
L11	Qosıq qurılısı
L12	Ádebiy jónelis haqqında túsiniк
L13	Ádebiy tekler, túrler hám janrlar

L14	Ádebiy stil
L15	Kórkem metod
Shınıǵıwlar forması: Seminar (S)	
S1	Ádebiyattanıw tiykarları ilimi
S2	Kórkem ádebiyat haqqında ilimniń payda bolıwı
S3	Kórkem ádebiyattıń ayrıqshalıq belgileri
S4	“Ómir forması” hám kórkem ádebiyat forması
S5	Tema hám ideya
S6	Ádebiy obraz, onıń túrleri
S7	Syujet hám obrazlar sisteması
S8	Kórkem shıǵarmanıń qurılısı
S9	Til –kórkem obraz dóretiw quralı
S10	Qosıq elementleri
S11	Kórkem ádebiyattıń rawajlanıw basqıshları
S12	Epos
S13	Lirika ¹
S14	Drama ²
S15	Metodlar hám stiller

Óz betinshe tálim (ÓT)		saat
1.	Ádebiy terminler sózligin dúziw	12
2.	Esse jazıw	12
3.	“Men oqıǵan kitap”. Kórkem shıǵarma oqıw	12
4.	Oqıǵan shıǵarmaǵa ádebiy talqı jasaw	12
5.	Ádebiyattanıw ilimi haqqında bibliografiya dúziw	12

¹ «Қазақ тілі мен әдебиеті» білім беру бағдарламасы. әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті. Алматы, 2024. https://ndpi.uz/wp-content/uploads/2020/01/2024_sillabus_%D2%9Bazirgi_%D2%9Baza%D2%9B_%D3%99debiyeti_1.pdf

² «Қазақ тілі мен әдебиеті» білім беру бағдарламасы. әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті. Алматы, 2024. https://ndpi.uz/wp-content/uploads/2020/01/2024_sillabus_%D2%9Bazirgi_%D2%9Baza%D2%9B_%D3%99debiyeti_1.pdf

Tiykargı ádebiyatlar	
1	Ахметов С., Султанов Қ. Әдебияттануы. Хрестоматия. -Нөкис, «Билим» 1994. -226 бет.
2	Худайбердиев Е. Адабиётшуносликка кириш. Дарслик. – Т.: Шарқ нашриёти матбаа, 2008. 365 бет.
3	Járimbetov Q. Ádebiyattanıwdan sabaqlar. –Oqıw qollanba. –Nókis. «Qaraqalpaqstan», 2012. -95 bet.
4	Járimbetov Q., Genjemuratov B. Ádebiyat teoriyası. Sabaqlıq. –Т.: «Sano-standart», 2018.
5	Bekbergenova.M. Ulıwma bilim beretugmın mekteplerde ádebiy dóretiwshilikti úyretiw máseleleri. Oqıw qollanba. –Т.: «Tafakkur bo'stoni», 2019.-128 bet

Usınıs etiletuǵın qosımsha ádebiyatlar	
6	Shavkat Mirziyoyev. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. "O'zbekiston" Toshkent - 2022.
7	Хализев В. Е. Теория литературы: Учебник. - М.: Высш.шк., 2002. -437 с.
8	Введение в литературоведение. Учеб. пособ/Л.В.Чернец, В.Е.Хализев, А.Я.Эсалнек и др.; Под.ред. Л.В.Чернец. –М.: Высш.шк., 2004. -680 с.
9	Салаев Ф., Қурбаниязов Г. Адабиётшунослик атамаларининг изоҳли сўзлиги. -Тошкент. «Янги аср авлоди», 2010. – 332 бет.
10	Қазіргі қазақ әдебиеті: даму үрдістері, есімдер мен оқиғалар: Ұжымдық монография. – Алматы, 2017. – 510 б.
11	«Қазақ тілі мен әдебиеті» білім беру бағдарламасы. әл-Фараби атындағы Қазақ Ұлттық университеті. Алматы, 2024.
12	Internet saytları 1. www. tdpu. uz 2. www. pedagog. uz 3. www. Ziyonet. uz https://ndpi.uz/wp-content/uploads/2020/01/2024_sillabus_%D2%9Bazirgi_%D2%9Baza%D2%9B_%D3%99debieti_1.pdf

Talabanıń pán boyınsha ózlestiriw kórsetkishin bahlawda tómenдеги bahalaw ólshemleri usınıs etiledi:

Kreditlerdi alıw ushın talabalar;

Pange tiyisli teroiyalıq hám ámeliy túsiniklerdi tolıq ózlestiriw, pikirlew, talqı nátiyjelerin tuwrı ózlestire alıw, úyrenilip atırǵan procesler haqqında ózbetinshe pikir júritiw hám baqlaw ushın berilgen wazıypa hám tapsırmalardı orınlaw, juwmaqlawshı qadaǵalaw boyınsha jazba jumısın tapsırıw.

Talabardı bahalaw tártibi

Bahalaw tártibi óz ishine qadaǵalaw túrin (aralıq, kúndelik hám juwmaqlawshı) qamtıp aladı. Talabanıń ózlestiriw dárejesi tómendegishe jol menen bahalanadı.

Dárejesi	Ballar (procent)	Reyting	
A+	95-100 ball	4.5	Ayrıqsha
A	90-94 ball	4.0	
B+	85-89 ball	3.5	Júdá jaqsı
B	80-84 ball	3.0	
C+	75-79 ball	2.5	Jaqsı
C	70-74 ball	2.0	
D+	65-69 ball	1.5	Shártli ótti
D	60-64 ball	1.0	
F	59 ball hám onnan tómén	0.0	Ótpedi

Ballardıń bólistiriliwi

Aralıq qadaǵlaw - 30 ball

Kúndelik qadaǵalaw -20 ball

Juwmaqlawshı qadaǵalaw -50 ball

Jámi: 100 ball

Talabalardıń ózlestiriwin bahalaw ólsehemleri

«A+», «A», «B+» baha:talaba materialdı erkin túrde tez ózlestiredi: qátelerge jol qoymaydı; Shınıǵıwlarda belsene qatnasadı. Sorawlarǵa tolıq ham anıq juwap beredi.

«B», «C+», «C» baha:talaba materialdı jaqsı ózlestirgen, onı logikalıq jaqtan sáwlelendire aladı; Shınıǵıwlarda belsene qatnasadı; Sorawlarǵa tolıq ham anıq juwap beredi, biraq onsha áhmiyetli bolmaǵan qátelerge jol qoyadı.

«D+», «D» baha: tiykarǵı materiallardı biledi, biraq anıq sáwlelendiriwge qıynaladı; sorawlarǵa juwap beriwde anıqlıq ham tolıqlıq jetispeydi, materiallardı

usınıwda ayırım qáteliklerge jol qoyadı; kommunikaciya procesinde qıyınshılıq sezedi.

“D” (ótpedi) baha: materiallardı ózlestirmegen; sorawlarǵa juwap bere almaydı; Shınıǵıwlarǵa qatnaspaydı.

Talabalardı bahalawda tómendegiler esapqa alımadı:

- Shınıǵıwlardıǵı qatnas (Sabaqqa qatnas);
- Shınıǵıwlarda belsendilik hám dóretiwshilik;
- Tiykargı hám qosımsha materialların ózlestiriw;
- Ózbetinshe tálim boyımsha tapsırmalardı óz waqtında orınlaw;
- Qadaǵalawdıń barlıq túrlerin óz waqtında orınlaw.

Pán oqıtıwshısı haqqında maǵluwmat

Avtor:	Bekbergenova Mariya Dosbergenovna, filologiya ilimleriniń kandidatu, professor.
e-mail:	bekbergenova53@mail.ru
Jumis orni	Ájiniyaz atındaǵı NMPI Qaraqalpaq ádebiyatı kafedrası
Pikir bildiriwshiler:	J.Nizamatinov - Berdaq atındaǵı QMU “Qaraqalpaq ádebiyatı” kafedrası docenti, filologiya ilimleri kandidatu S.Bekchanova - Ájiniyaz atındaǵı NMPI “Ózbek ádebiyatı” kafedrası baslıǵı, filologiya ilimleri boyınsha filosofiya doktorı (PhD), docent.

Sillabus instituttıń oqıw-metodikalıq Keńesiniń 2025-jıl 19 08 2-sanlı májilisi bayanlaması menen tastıyqlanǵan

Sillabus “Qaraqalpaq ádebiyatı” kafedrasınıń 2025-jıl _____ -sanlı májilisi bayanlaması menen maqullanǵan

Oqıw-metodikalıq basqarma baslıǵı:

A.Abdiev

Fakultet dekanı:

B.Davletov

Kafedra baslıǵı:

A.Seytbekov

Dúziwshi:

M.Bekbergenova